

prameny a studánky

České republiky v roce 2016

zpráva o celoroční aktivitě

Michal Kulík

Mladí ochránci přírody, z.s., Praha

Odemykání studánky

Karel Holub

**Odemykám tě, studánko, odemyky odemyky,
jsme rádi, že tu prameníš,
díky, díky.**

**Stríšku jsme na tebe dali,
vyčistili a upravovali,
aby tvůj pramínek, tvá vodička
osvěžila každého poutníčka.**

**Odemykám tě, studánko, odemyky odemyky,
buď okem v krajině, co vidí naše hříchý,
buď ozdobou lesa, i kdyby
samoty žal tě tížil.
Budeme hlídat, aby ti
darebák neublížil!**

**Jsi-li unaven a žízeň když tě zmáhá,
studánka na cestě milá je a drahá.
Osvěží tě na tvoji dlouhé trase
a brzy rád navrátíš se k ní zase.**

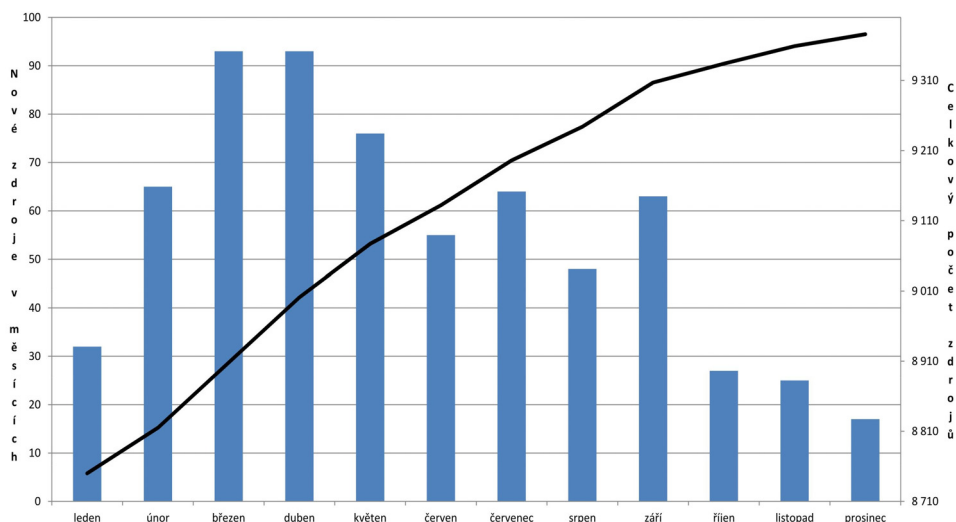
Národní registr pramenů a studánek

www.estudanky.eu

Jsme moc rádi, že se Národní registr pramenů a studánek čím dál více probojovává do povědomí těch lidí, kteří na výletech potkávají studánky a prameny. Prakticky jediný veřejný registr nenáročných mikrozdrojů se stále těší zájmu turistů a plní svoji roli veřejně dostupného seznamu pramenů a studánek v přírodě, k nimž má přístup jakýkoliv kolemjdoucí. To byl také od počátku náš záměr a cíl.

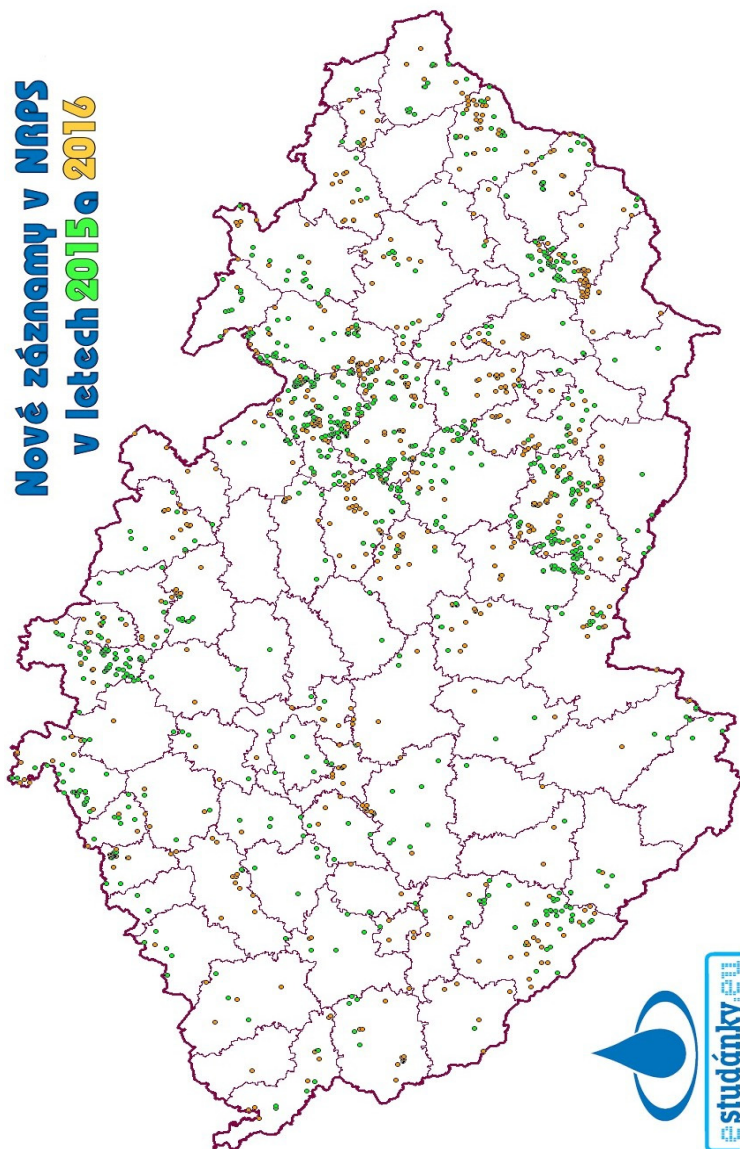
Od začátku bylo naším záměrem zmapovat a pro budoucí generace podchytit nezadržitelně zanikající studánky, které kdysi lidem věrně sloužily jako zdroje pitné vody. Možná i nenápadně upozornit jejich vlastníky na vhodnost starat se o svůj majetek – i tento cíl se nám poměrně daří a navíc jsme rádi, že je stále více nadšenců, kteří se snaží studánky nejen udržovat, ale i obnovovat či budovat na místech pramenů úplně nové. Ale to už je trochu jiná kapitola...

Náš původní odhad, že v našich zemích bývalo asi 10.000 studánek „*kam ptáci, laně chodí pít pod javorový kmen, ti ptáci za dne bílého, ty laně v noci jen...*“ se ukazuje být vcelku reálný. V některých lokalitách již jsou „klasické studánky“ zmapovány, přesto však v republice jsou ještě bílá místa.

Tento jednoduchý graf ukazuje, jak v roce 2016 do registru postupně přibývaly vodní zdroje – na jaře mohutně, jinak již ne tak pilně. Ale stále.

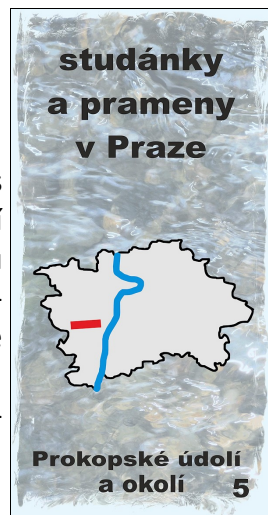
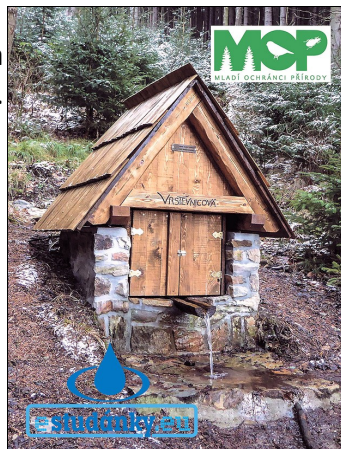
Zde je zajímavé srovnání přírůstku zdrojů do Národního registru v letech 2015 (zelená barva, 851 záznamů) a 2016 (oranžová barva, 658 záznamy). Z mapky jsou na první pohled patrná místa působení jednotlivých mapovatelů.

Z dlouhodobého porovnání počtu přírůstků plyne, že nových studánek (zdrojů vody v přírodě) je každoročně stále méně. Že by byl studánkový potenciál v naší republice již postupně vyčerpáván?

V roce 2016 jsme pokračovali ve vedení Národního registru, což mimo neustálé komunikace s pátrači, zodpovídání dotazů, vylepšování webu,... také obnášelo:

1. pokračujeme ve vyjasňování některých záznamů, které se „od pohledu jeví jako podezřelé“. Jsme rádi, že nám s touto prací v některých regionech pomáhají i někteří aktivní mapovatelé, kteří mnohdy věrohodnost ověřují přímo v terénu. Na stejné téma nám však posílají zprávy i pamětníci.
2. **vydali jsme 2 studánkové kalendáříky na rok 2017 (ty zdarma nabízíme zájemcům).** O kalendáříky projevují zájem i sběratelé.

3. ačkoliv je díky vysoké urbanizaci Praha krajem s menším počtem vodních zdrojů, přesto se i v ní dosud ještě vyskytuje značné množství pramenů a studánek. Ty jsou většinou soustředěny do několika jasně vymezených oblastí, které postupně pokrýváme speciálními průvodci.

V roce 2016 jsme vydali další díl průvodce popisující 9 zdrojů vody (+ 4 zaniklé) v Prokopském údolí.

4. vydali jsme samolepku se studánkami v pražské Šárce

Studánky v Šárce

1. Šárecká Habrovka – www.estudanky.eu/152
2. Roztočilka – www.estudanky.eu/171
3. Šestákova – www.estudanky.eu/145
4. Ověci – www.estudanky.eu/669

1 2
3 4

Pátrejte s námi po mizejících studánkách a pramenech v krajině ČR.

PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

www.estudanky.eu www.emop.cz

mladí ochránci přírody

Vydáno s podporou Hl.m. Praha a MČ Praha 6.

Městská
část
Praha
6

5. začínají se množit ohlasy majitelů soukromých pozemků s tím, že jim nezodpovědný mapovatel zadal jediný zdroj vody ležící na jejich pozemku do registru. A že si nepřejí jeho umístění v registru, protože tento zdroj není veřejně přístupný. Bohužel nám nezbývá, než zdroj vyřadit...

6. na předchozí problémek navazuje podobný – píší nám majitelé těchto vyřazených zdrojů, že zdroj je stále zobrazen na serveru mapy.cz a ať jej urychleně smažeme i tam.

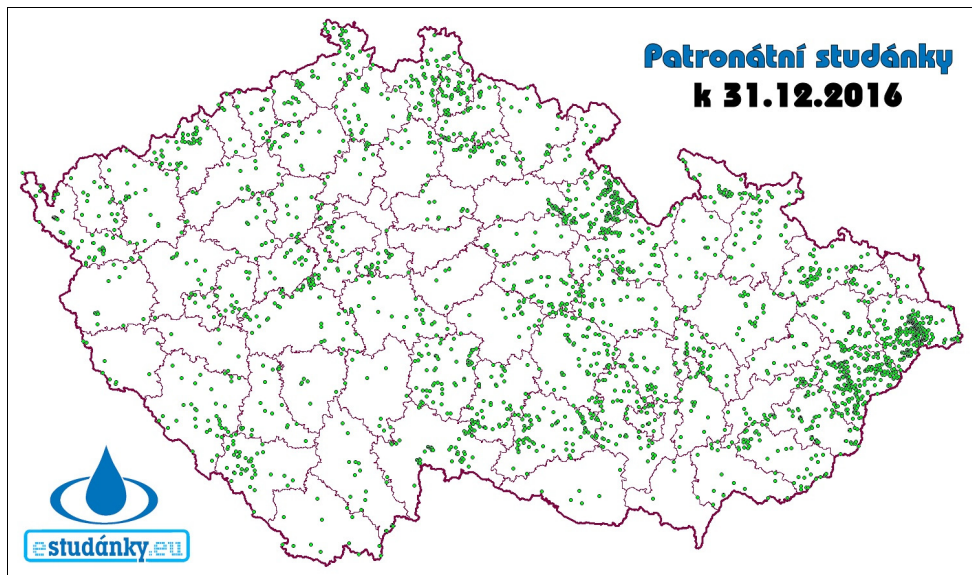
Tímto tedy odpovídáme: „Nyní server mapy.cz aktualizuje podklady přibližně jednou za měsíc a my nic nemůžeme urychlit. Zveřejnění jde mimo nás...“

7. v Národním registru je již **celkem 2.706 studánek**, o které se někdo stará. Pečovatelé k tomu nepotřebují žádné pobízení – z vnitřního přesvědčení přebírají nenápadný patronát nad přirozeným zdrojem vody. Je zajímavé, že má výskyt těchto studánek silně regionální charakter – na mapce je to ostatně jasně patrné.

Rozložení těchto patronátních studánek (viz následující strana) přímo souvisí s množstvím studánek evidovaných v Národním registru v jednotlivých regionech.

8. i přes nepříznivou ekonomickou situaci (v roce 2016 jsme získali pouze minimální finanční podporu) se nám dařilo udržet internetový registr v provozu – většinu prací zajišťují dobrovolníci.

Patronální studánky k 31.12.2016

9. popularita Národního registru se projevuje v odkazech na stránky a ve stabilizovaném počtu návštěvníků (cca 400 až 500 každý den, v létě i přes 2.000). Rekord drží 21.7.2016, kdy bylo na webu 1.821 přístupů.
10. někteří horliví mapovatelé stále do registru zadávají „zdroje“ – tedy takové, které by se nikdo nepoužil (ani mapovatel). Moc tedy prosíme: přátelé, zapojte rozum!
11. datové údaje z Národního registru nabízíme i dvěma spolupracujícím internetovým mapám – www.mapy.cz a www.tourmapy.cz.
My máme datové podklady každodenně aktualizované a tak jedinou opravdu aktuální internetovou mapou se stává málo známý a nekomerční server tourmapy.cz (samozřejmě, kromě androidí aplikace dmn:eStudanky, která je ke stažení na obvyklém místě play.google.com).
12. kromě základní internetové prezentace existuje také verze pro mobilní telefony na odkazu m.estudanky.eu.
13. pro naše slovenské kolegy stále udržujeme přehled volně přístupných zdrojů vody na Slovensku na adrese sk.estudanky.eu.

Za vodou

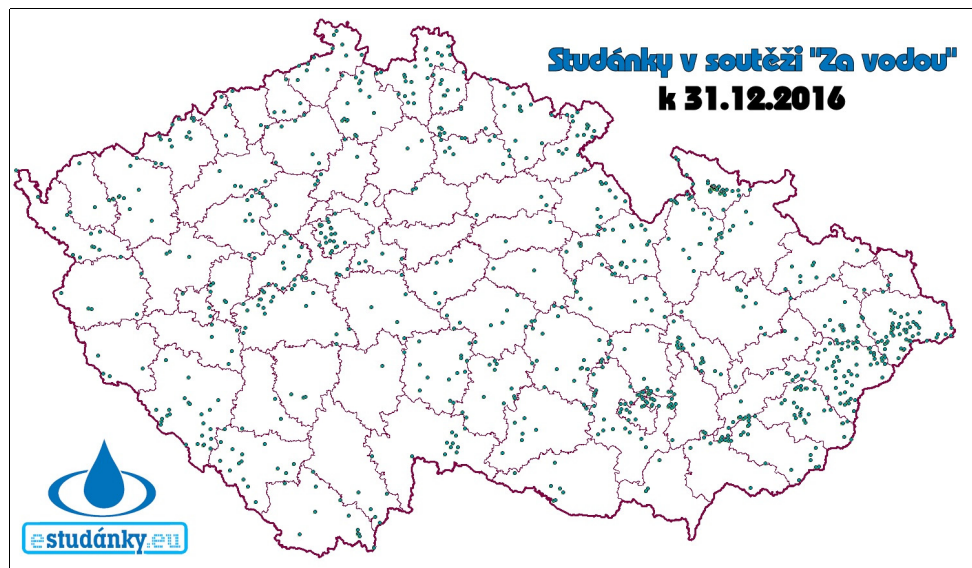
V roce 2014 jsme zahájili studánkovou soutěž „Za vodou“, která podněcuje k návštěvám vybraných studánek v celé republice.

Cílem je navštívit co nejvíce z námi vybraných studánek (k 31.12.2016 jich bylo celkem 872), pořídit jejich aktuální fotku a zadat ji do registru.

Po třech letech této neobvyklé „soutěže“ můžeme konstatovat, že plní svůj účel: získáváme aktuální informace (zpřesnění polohy, fotografie, popřípadě slovní popis shledaného stavu). Tak víme, jak to u našich vytipovaných studánek vypadá...

Nezastíráme, že vybíráme studánky „pohledné“, které rozhodně stojí za návštěvu. V Národním registru jsou u vybraných studánek umístěna malá loga, po jejichž odkliknutí se každý dostane na soutěžní stránku.

V roce 2016 byl jednoznačně nejúspěšnějším návštěvníkem (ale zároveň i zpřesňovatelem polohy + dodavatelem aktuálních fotek) **jarekdc** se 113 návštěvami. Blahopřejeme!

Za zmínku též stojí, že v lednu následujícího roku od nás nejpilnější návštěvníci studánek obdrželi poštou malou pozornost.

Opravené studánky

I v roce 2016 se opravilo mnoho studánek – my víme o celkem 7, ale nezastíráme, že nikdo nemá povinnost nám vylepšení hlásit. I tento počet je vítaný – každý zvelebený zdroj přírodní vody přispěje k jejich zachování. Alespoň se tím vyrovná přirozený úbytek.

My víme o těchto opravených, obnovených: *Mnišský pramen (312)*, *Krellova (1462)*, *Blažena (2579)*, *Nad Nemocnicí (8717)*, *U korýtka (10161)*, *Bartošky II (10924)*, *pramen Pod skalou (11048)* a *Na Závřší (11147)*.

Při pečlivém porovnání aktuálních fotografií s těmi staršími je vylepšených studánek daleko více. A fotografii aktuálního stavu nám může zaslat opravdu každý!

Malá ukázka krásně opravené studánky:

Krellova studánka (1462) před a po opravě

Zanikající studánky

Také se však dovídáme o studánkách zlikvidovaných (viz Mandava – 1228), kdy soukromý majitel pozemku zcela zničil odpočinkové místo (posezení, altán, ohniště) na místě výhledu do kraje, kde byla navíc krásný pramen čerstvé vody. Napajedlo pro krávy má prý přednost...

Jak jsme na tom...

K 31.12.2016 je v registru podchyceno již **9.376 přístupných vodních zdrojů** (struktura je uvedena v následující tabulce) – tj. roční nárůst o více než 850 záznamů.

Současně je však 851 záznamů „mimo hlavní evidenci“ (jsou sice v regist-

ru, ale nezobrazují se) především pro nepřístupnost zdroje (851), zánik (99),...

V rámci republiky se vydávají lokální mapky s více či méně přesně zakreslenými zdroji. Je potěšitelné, že se mnozí autoři hlásí k Národnímu registru (popř. z něj přebírají část informací) a uvedením loga a odkazu jej nepřímo propagují.

Zachraňme studánky!

Již řadu let probíhá stejnojmenná kampaň, která byla postupně provázána s celostátním „Národním registrem pramenů a studánek“. Náš cíl byl a je prostý: nabídnout všem zájemcům o konkrétní práci v přírodě a pro přírodu smysluplnou aktivitu zvládnutelnou i naprostými laiky.

Již název „Zachraňme studánky!“ napovídá, že naším společným cílem je zachovat (ale i nalézt, obnovit, prozkoumat, zvelebit, udržet,...) přirozené zdroje vody v přírodě. Tedy třeba studánky, pramínky, vývěry,... a jiné přírodní zázraky, kdy se na povrch dere životadárná voda.

4.659	studánek
3.084	pramenů
860	studní
379	pramenišť
68	vrtů
39	vyvěraček
267	ostatních
a z toho...	
347	v ohrožení
218	minerálních
133	občasných
39	radioaktivních
16	vyschlých
1.1419	požitatelných

Na svých toulkách přírodou potkáváme mnoho polozaniklých studánek, o které se již dlouho nikdo nestará a tedy jim nejspíše hrozí postupný zánik. A to jsme si většinou ani nevšimli těch úplně zpustlých, na něž si možná matně vzpomenou pouze staří pamětníci.

A když pak v parném dni marně hledáme doušek vody, mnohdy si posteskneme „kdyby tu byla alespoň studánka...“.

Nemusíme dělat žádnou „velkou vědu“, ale přesto každý malý dílek práce ku prospěchu studánkám (a tím vlastně i celé naší přírodě) ohromně prospěje. Byly zde totiž dávno před námi, věrně sloužily mnoha generacím a tak by neměly jen tak zapadat listím, zanést se bahnem, zaniknout,...

Právě z těchto důvodů nikdo nepotřebuje žádnou „oficialitu“, barevný glejt o patronátu, slavnostní přísahu o starání se po 100 let,... každý se stará ze svého vnitřního přesvědčení o potřebnosti zachovat a udržet tento speci-

fický kulturní prvek naší krajiny.

Jsme moc rádi, když dostaneme zprávu od studánkových pečovatелů nebo návštěvníků. Sami totiž celou republiku nemůžeme obcházet, objíždět. A pečovatелů o studánky není nikdy dost.

Zda zachováme studánky i příštím generacím záleží totiž na nás všech...

**Všem pečovatелům o studánky,
kteří se v roce 2016 starali o své svěřence, tímto veřejně
d ě k u j e m e .**

MOP Prámínek patří mezi nej... pečovatele o studánky
zde u vyčištěné studánky Na Závřší (11147)

A co dál?

Asi nelze předpokládat, že všechny studánky v celé republice získají obětavého patrona, který se o ně bude dlouhodobě starat.

V současné době člověk zatím ještě není na studánkách životně závislý, osud přírody není jeho prioritou, vody je zatím dostatek...

Pečovatelům však jde především o dobrý pocit. A ten je nesdělitelný.

Přejeme jim, ať v péči nepolevují a předají svou ideu především svým následníkům.

Dobrovolní mapovatelé...

Vážíme si každého, kdo bere vodu v přírodě vážně. O to více jsme však nadšeni, když se do této činnosti dají mladí lidé. Nevšední osobou je 13letý Martin Mlečka, který svým počtem nově přidaných zdrojů poněkud vyniká. Doufejme, že mu tento koníček vydrží...

Další články o studánkových akcích zveřejňují přímo pečovatelé v řadě místních zpravodajů.

lázně dětem **Lázeňské prameny**

NEJMLADŠÍ PRAMENÁŘ

Martin Mlečka je dvanáctiletý kluk z jižní Moravy, který se svými rodiči jezdí každé léto do jesenických lázní. A právě zde si Martin našel na svůj věk neobvyklého koníčka, kterým se staly prameny, jejich hledání v krajině a sbírání informací o nich.

„Poprvé jsme přijeli do Jeseniku v létě 2012, Martinovi bylo tehdy devět let,“ vzpomíná Martinova maminka Jindřiška. „To jsme ještě netušili, že tam nějaké prameny jsou. Jen nám naši známí, které jsme jeli do lázní navštívit, říkali, že to tam je hezké. Martin se na cestu připravoval, zjistil, že v okolí jsou prameny a rozhodl se je vyhledat. Připravil si sešit, do kterého si pak psal zápisky.“

MARTIN MĚŘÍ I OBSAH DUSIČNANŮ

Zápisník s informacemi o navštívených pramenech si Martin vede už čtvrtým rokem. K pramenům si začal brát také teploměr a stopky a zaznamenává si informace o přítoku a teplotě vody. Začíná se pouštět i do náročnějších měření. „U Teschnorova pramene jsem letos změřil i dusičnany, dusitany a tvrdost. Dusičnanů bylo 1 mg/l, dusitanů 0 mg/l a tvrdost 0 °N,“ uvádí Martin.

Po prvních návštěvách Jeseniku začal Martin vyhledávat vodní zdroje i doma na jižní Moravě a při dalších výletech s rodiči, například na Šumavě. Každý rok stihne navštívit velkou část pramenů na Studničném vrchu a občas vyráží i za těmi vzdálenějšími například v okolí Vápenné či Bělé. Údaje si Martin Mlečka přepisuje z deníku do přehledných excelových tabulek a má tak možnost porovnat rozdíl oproti například loňskému roku. Letošní suché a horké léto se výrazně podepsalo na snížení, v mnoha případech nulové přítokosti gräfenberských zřídél.

Zápisy a fotky od mladého pramenáře najdete také v Národním registru pramenů a studánek na www.estudanky.eu.

„S prvním zápisem jsme mu před třemi lety ještě s manželem pomáhali, od té doby už to dělá sám,“ říká Martinova maminka.

Martinovi tímto děkujeme za informování o jesenických pramenech a přejeeme mu mnoho zdaru při dalších cestách k pramenům. A pramenům, těm našim lázeňským, i všem ostatním, dostatek lidí, kteří se o ně budou zajímat a pečovat, a také hojně množství sněhu a deště od Matky přírody.

jg

Naše propagace

ukázka rozboru vody z Uřešovi studánky (320) v Kunraticích

Pro různé cílové skupiny jsme připravili několik přednášek s povídáním na téma „Studánky“. Samozřejmě to pojmáme celkově a kromě historického úvodu nezapomeneme ani na širší oblast.

Pro pražské zájemce nejrůznějších věkových kategorií (od školních tříd až po seniory) jsme uspořádali také řadu tematických vycházek. Byli jsme několikrát v Šárce, na Petříně, v Kunraticích,...

Pro zajištění aktuální kvality vody jsme během roku díky získaným grantům nechali udělat 16 chemicko-bakteriologic-

kých rozborů v akreditované laboratoři ze studánek v Praze. Při té příležitosti jsme zjistili, že ani jedna voda nesplňuje náročné hygienické podmínky pro pitnou vodu (= nesplňují zákonné požadavky), všechny tyto rozборы jsou v plném rozsahu zveřejněny na internetu.

tematická exkurze školní třídy v Šárce na téma „kvalita vody“

Při odebrání vzorků vody nás proto neustále udivují lidé, kteří si do kanystrů berou vodu prý na čaj a výtečnou kávu. A že prý jim voda vydrží „zdravá“ celý týden...

V průběhu roku se na nás obracují různé redakce s žádostmi o informace ze studánkového hnutí – většinou pak v turistické sezóně, tedy na jaře a v létě. Především to jsou regionální redakce s prosbou o souhrnné počty pramenů a studánek v určitém kraji, ale i žádosti o zajímavosti + pověsti + léčivých účincích přírodních vod,... či o zprostředkování kontaktu na někoho v místě, kdo by mohl být terénním průvodcem. Pro jednu redakci jsme uskutečnili studánkovou vycházku.

V roce 2016 tak o nás a o studánkách byl článek v Lidových novinách, iDnes, Metru, Ledňáčku na točenci, Pražské EVVOluci,...

Revoluce na mapách

Jak **internetové a mobilní aplikace** mění náš vztah k okolnímu prostoru

Vnímá člověk **krajinu jinak**, pokud v každém okamžiku ví, kde přesně se naláží? To je jen jedna z otázek, které před nás klade všeobecná rozšířenost satelitních navigací a mapových aplikací.

PETR ZÍDEK
redaktor Orientace

Letošní léto patřilo pokémonům. Nová mobilní hra Pokémon GO, uvedená na první hry 6. července, se stala globálním fenoménem. Počet jejích hráčů již v prvních týdnech překročil počty uživatelů zavedených sociálních sítí jako Twitter nebo Tinder. Hra využívá princip takzvané rozšířené reality. Hráči v reálném světě chytají virtuální postavičky – pokémony. Detailní pravidla hry, která nemá jasné zakončení, a dá se tedy hrát měsíce či roky, nejsou pro tento článek příliš podstatné. Důležité je, že za pokémony je nutné chodit pěšky a k jejich „sociyce“ je nutné navštěvovat také místa, která jsou pozoruhodná nějakou reálnou pamětihodností. Na podobných principech jako Pokémon GO již od roku 2000 existuje geocaching, celosvětová hra, při níž hráči – je jejich podle Wikipedie na šest milionů – pomocí satelitní navigace odhalují různá

druhy schránek s poklady – cílem je tu najít jich co nejvíce.

Hledání pokémonů je pouze jedním malým příkladem propojení reálného světa, zobrazeného pomocí mapové aplikace, a virtuálního obsahu. Způsob, kterým používáme mapy, se za posledních deset patnáct let proměnil k nepoznání. „Velká mapová revoluce“ změnila turistiku, cestování i to, jak vnímáme krajinu a prostor kolem sebe.

Stěhování map do počítačů a telefonů dělá vrásky vydavatelům map tištěných. Jejich prodej klesá, i když přesná čísla o kolik nejsou k dispozici. Dá se předpokládat, že papírové mapy jsou dnes stejně ohrožené jako papírové noviny. Zároveň se ale vytrácí i něco, co by se dalo nazvat mapovou gramotností. Podle nedávného průzkumu 44 procent Britů nemá ani tušení, co znamená běžné kartografické značky, a 40 procent poddaných Jejho Veličerstva nedokáže na běžné mapě najít Londýn a neuvěřítelemi 85 procent druhé největší město, Birmingham.

Příběh první: eStudánky.eu

Tenhle projekt vznikl ještě před velkou mapovou revolucí a byl určen pro relativně úzký okruh lidí. Michala Kulíka, předsedu sdružení Mladí ochránci přírody, někdy v druhé polovině 90. let napadlo, že by se jednotlivé oddíly mohly starat o studánky. „Na letních táborech, které jsem vedl, jsme vždycky měli problém s vodou,“ říká Michal Kulík. „Také jsme chtěli obnovit staré lidové tradice, kdy se lidé

o prameny starali.“ Mladí ochránci přírody zmapovali asi dvě stě pramenů, ty zanedbané vyčistili a opravili. „Ven jsme to moc nekomunikovali,“ říká Kulík v pražském sídle spolku v suterénních prostorech na pražském Novém Městě. Přestože většina získaných informací o studánkách ležela v archivu v centrále klubu, péče, kterou mladí ochránci přírody pramenům věnovali, se neutajila. „Lidé nás začali upozorňovat na další a další studánky, takže nakonec jsme vedle těch, o které jsme se starali, měli stejně množství dalších.“

Problém, co s databází studánek a pramenů dělat, vyřešili mladí přírodovědci v roce 2008, kdy ji s pomocí jednoho dobrovolníka „překlopili“ do digitální mapy. Tím vznikl Národní registr pramenů a studánek. Na počátku měl 180 záznamů, nyní jich je bezmála deset tisíc. U každého pramene je uvedena přesná poloha, popis místa, vzdálenost od nejbližších podobných zdrojů, dokumentární fotografie a také třeba poloha blízkých „kešek“, tedy pokladů ve hře geocaching. Některé mají i změřené údaje o kvalitě vody, jako je třeba pH, obsah dusičnanů nebo teplota. Mapa přístupná v denně aktualizované podobě na stránce eStudanky.eu a také integrovaná do nejpopulárnějšího českého mapového portálu Mapy.cz zahrnuje jen prameny, které jsou veřejně přístupné. „Hlavním kritériem pro zařazení je to, aby šlo o zdroj, ze kterého se může člověk napít, nebo si v něm alespoň užívat ruce,“ říká Jana Stibralová z Mladých ochránců přírody.

Pokračování na straně 20

Zadat nový pramen do mapy může každý. Správci stránky kontrolují jen to, zda uváděné souřadnice sedí s popisem místa. „Věříme lidem,“ říká Michal Kulík. „Tím, že se to zveřejní, tak se to přirozeně opravuje, někdo upřesní, že pramen je o pár desítek metrů dál, jiný nás třeba zase upozorní na neaktuální fotku.“

Na projektech jako Národní registr pramenů a studánek je pozoruhodná jedna věc: Navzdory tomu, že shromažďuje a široké veřejnosti zdarma zpřístupňuje údaje, které nemá v této formě žádná státní či veřejná instituce k dispozici, na jeho provozu se stát (kraje, obce) nijak nepodílí. Čelý Národní registr pramenů a studánek je produktem dobrovolnické činnosti. Mladí ochránci přírody mohou pouze občas využít nějaký grant, získané prostředky většinou používají na rozbrovy vody, které je nutné provádět v certifikované laboratoři. „Když na to někde vygranujeme 20 tisíc,“ říká Michal Kulík, „tak jsme šťastni. Kolik máme peněz.“

Další informace

Všechny zájemce o informace k Národnímu registru pramenů a studánek i ke kampani „Zachraňme studánky!“ odkazujeme na internet:

www.estudanky.eu	...	Národní registr pramenů a studánek
www.emop.cz	...	v sekci „Naše aktivity“ -> „Studánky“ je vše k problematice patronátu nad studánkami

Závěr...

Většina fotek, zpráv i informací zveřejněných v tomto sborníku pochází nejen od zapisovatelů do Národního registru pramenů a studánek, ale především od konkrétních pečovateli o studánky. Děkujeme jim.

Na tomto místě bych také rád poděkoval především našemu správci webových stránek Národního registru pramenů a studánek **Janu Beruně Kouklovi**, bez jehož nadšení a geodeticko-programátorských schopností bychom toho moc nedokázali.

Významnou pomocí též přispěl **Michael Köpping** (tisk kalendářků).

I v roce 2017 nabízíme veřejný internetový Národní registr pramenů a studánek všem, kteří mají zájem o zařazení přírodního zdroje vody do celostátního přehledu.

Znáte-li pramen či studánku či je objevíte při putování krajinou, nezapomeňte na ostatní „žíznivce“ a zařaďte zdroje do Národního registru. Tím se navěky zapíšete do studánkové historie.

název: **Prameny a studánky ČR 2016**
sestavil: **Michal Kulík**
fotografie: účastníci projektu
mapy: Jan Koukl
vydali: **Mladí ochránci přírody, z.s.**
Dittrichova 9, 120 00 – Praha 2
T: 224 912 466, CDM@emop.cz
www.estudanky.eu + www.emop.cz
prosinec 2016